

פרוטוקול מס' 16/ג

מישיבת ועדת הכנסת ביום שלישי, כ"ב
בשבת תשי"ח (14.1.1958) בשעה 8.30

נ ד כ ח ד : חברי הוועדה:

- ב. אזניה - היו"ר
- ע. איכילוב
- א. אלשפן
- ש. בנה
- א. י. גרינברג (סגן יו"ר הכנסת)
- א. וילנסקה
- ס. ח. ח'ניפס
- ג. מועדי
- ס. נורוק
- ב. ניר (סגן יו"ר הכנסת)
- ד. בצר
- א. רשיאל-נאור
- ש. שורש
- ג. שוקן

מוזמנים:

- ח. כהן - היועץ המשפטי לממשלה.
- מ. רוזשי - מזכיר הכנסת.
- א. צידון - סגן מזכיר הכנסת.
- ג. בר-יוסף - גזבר הכנסת.
- ז. שר - יועץ משפטי

- א. סדר-היום: העברת חוק ההגבלים העסקיים תשי"ח - 1957 לועדה מתאימה.
- ב. קביעת משך זמן לדיון בחוק התקציב (מס' 3) לשנת 1957/8 תשי"ח - 1958.
- ג. המשך הדיון בקריאה ראשונה בחוק גמלאות חברי הכנסת.

א. העברת חוק ההגבלים העסקיים תשי"ח - 1957. לועדה מתאימה:

היו"ר ב. אזניה: עלינו להחליט לאיזו ועדה להעביר את החוק הזה. אני מציע את ועדת הכלכלה.

ה ר ח ל ט

להעביר את חוק ההגבלים העסקיים תשי"ח - 1957, לועדת הכלכלה.

ב. פניעת משר זמן לדיון בתקציב (מס' 3) לשנת 1957/8 תשי"ח-1958:

היו"ר ב. אזניה: עלינו להחליט כמה זמן יוקדש לדיון זה.

ע. איכילוב: אני מציע 6 שעות.

ה. ח. ל. ט.

להקציב לחוק התקציב (מס' 3) לשנת
1957/8 תשי"ח - 1958 - 6 שעות.

ג. חוק גמלאות לחברי הכנסת (המשך הדיון בקריאה ראשונה):

ט ע י ף 7
=====

היו"ר ב. אזניה: בפעם הקודמת הפסקנו את הדיון בטעיף 7.

אני מבקש שבטעיף 7 נפריד בין המצב שבו חבר-כנסת מקבל משכורת לאחר שהוא חדל לכהן כחבר-כנסת לבין המצב שבו הוא מקבל גמלא.

ז. שר: אפשר לנסח את טעיף 7 כך שידון רק בענין השכר, ובענין הגמלא נשפל לחוד.

ע. איכילוב: אני חוזר על הדברים שאמרו בישיבה הקודמת ע"י חבר-הכנסת שוקן. גם אני מתנגד להבחנה בין חבר-כנסת הזכאי לגמלא בשעה שיש לו הכנסה מסקורות אחרים. אני מסכים לכך, שבשני המקרים לא יעבור שעור הגמלא שהוא מקבל עם ההכנסה הנוספת שלו יחד, על משכורת חבר-הכנסת אותה שעה. אם יש בכנסת 30 חברים הזקוקים לגמלא - עלינו לחוקק את החוק הזה בשביל 30 אלה.

היו"ר ב. אזניה: הקושי במקרה שיש לו הכנסה מסקור אחר ולא ממשכורת סקופה ציבורית, הוא בזה שאין אפשרות לקבוע את התקרה של ההכנסה הנוספת הזאת.

ש. בבה: הטעיף הזה זהה עם טעיפים המופיעים בחוק הגמלאות לעובדי המדינה וחוק הגמלאות לשרים. הוא הוכנס כדי לחסוך למדינה כסף. ז"א שאדם המקבל שכר סקופת אוצר המדינה לא יוכל לקבל, יחד עם הגמלא, שכום העולה על הסכום שהיה מקבל אילו המשיך להיות חבר-כנסת אותה שעה. לא נוכל לברר מה הן הכנסתיו של אדם שחדל לכהן בכנסת, אם אין הן באות לו סקופה ציבורית כמשכורת. הדבר יצריך מלוי ספטים והצהרות ויגרום לסיבוכים מיותרים. ספטים הנוגעים להכנסתו של אדם שייכים למס-הכנסה ולא בנהיג אותם גם כאן. מדוע לא ננהג כאן כמו בכל יתר חוקי הגמלאות? מדוע ננהג למנים משורת הדיון דוקא לגבי חבר-הכנסת?

א. רוזיאל-נאור: אנחנו צריכים להבטיח גמלאות לחברי-הכנסת. אותם המנהיגים, אותן התקנות שקבענו לגבי קבלת המשכורת של חברי-הכנסת צריכים להיות נהוגים גם לגבי הגמלאות. כמו שאין הגבלה על חבר-כנסת לעסוק בעסק שלו אומתעשייה שלו, כך גם לא נוכל להגביל את הכנסתו כאשר הוא חדל להיות חבר-הכנסת. אם בלך בדרך זו נוכל להשתחרר מן הדברים שמפריעים לנו בדיון זה.

ש. שורש:

יש להבדיל בין שני דברים: 1. אם חבר-הכנסת משתכר מעבודה לאחר שעזב את הכנסת, משלמים לו גמלא, ושני הסכומים יחד אינם צריכים לעלות על משכורת חבר-כנסת אותה שעה. ז"א משלמים לו ל-100% את המשכורת, כדי שתהיה כמו זו של חבר-כנסת. 2. אם הוא מקבל גמלא גם במקום אחר נוסף לגמלא מן הכנסת. במקרה זה אין הסכום הכולל צריך לעלות על 70% ממשכורת חבר-הכנסת אותה שעה.

אני חוסך בדעתו של חה"כ איכילוב שצריך לכלול גם הכנסות אחרות ולא להבדיל בין הכנסות הנאות משכר או הכנסות מכל מקור אחר. עלינו למצוא נוסח מתאים, שלא יהיה קטנוני מדי. אני מציע להשתמש באותו נוסח שבו משתמש הביטוח הלאומי "פרש מכל משלח-יד".

נראה לי שזו הדרך הטובה ביותר. יש שוני בין משכורת לבין גמלא. המשכורת ניתנת בלי להתחשב בהכנסתו של אדם. לא כן הגמלא. הגמלא באה לדאוג למצב מסוים.

א. רוזיאל-נאור:
בדרך הטבע כאשר אדם מביע לגיל שהוא זכאי לגמלא, הוא זקוק לה, לא פחות משהיה זקוק קודם לשכרו.

היוע"ם ח. כהן:
אני רוצה להביע דעה אישית. אינו דומה חבר-כנסת לעובד המדינה, לשר או לשופט, שהרי עובד מדינה ושר ושופט אסורה עליהם כל הכנסה צדדית; הוא מקבל אך ורק את משכורתו מאוצר המדינה. מכאן שיש גם הצדקה להגביל את הגמלאות שלו, להפחית אותן מאותן הכנסות צדדיות שהוא מקבל, ומה גם אם הוא מקבל אותן מקופת המדינה. מה שאין כן לגבי חבר-הכנסת. מכיון שאין שום הגבלה על הכנסותיו כל זמן שהוא מקבל את שכרו, אינני יודע מה הצדק בהגבלת הגמלא ובהשתתפה רק מפני שיש לו הכנסה צדדית. אני הייתי מוחק את הסעיף הזה לגמרי.

ז. שר:
ומה יהיה על השאירים? האם צריך לצרף את תקופת כהונתו בכנסת לתקופת שרותו במדינה?

היוע"ם ח. כהן:
יש להניח שחבר-כנסת המקבל גמלא לפי החוק הזה לא יעבור לשרות המדינה.

ג. בר-יוסף:
כיום יש 12 מקרים של חברי-כנסת הזכאים לגמלא.

ג. שוקן:
הנחתי היתה שחבר-כנסת הפורש מן הכנסת לא בגיל של פנסיה נורמלית, אינו פחות מסוגל להתפרנס ממשהו אחר במדינה.
אני מציע שגמלא לחברי-הכנסת תשולם החל מגיל מסוים. אני מוכן להתווכח אם זה צריך להיות גיל 50 או 55. כלומר, מי שפורש בגיל צעיר יותר, עד שהוא יגיע לגיל זה בכלל לא יקבל גמלא.

כאשר אדם פורש מן הכנסת ומקבל גמלא אינני רואה כל הצדקה להבדיל בין הכנסה שהוא מקבל כשר לבין הכנסה מכל מקור אחר. אם מפחיתים לו את ההכנסה שהוא מקבל מקופת המדינה, יש להפחית גם כל הכנסה אחרת. אין הצדקה להפלות בין הכנסה ממקור זה או אחר. הסידור המעשי לא צריך להיות קשה. חבר-כנסת הזכאי לגמלא יקבל באופן אוטומטי את הגמלא, וכאשר הוא מגיש את הצהרתו למס-הכנסה הוא מצייין בה גם את מקורות הכנסתו שלטונות מס-ההכנסה יעשו את החישוב הכולל של הכנסתו ויקבעו את העודף, אם יהיה כשהוא, והם אף יגבו אותו. הסידור יכול להיות פשוט ויעיל, והוא נראה לי כמוצדק. אדם המתפרנס בעצמו אינו צריך לקבל גמלא מקופת המדינה.

ז. שר:
כל הידיעות הנמסרות למס-ההכנסה הן סודיות ויהיה קשה מאד להטיל את ביצוע חוק הגמלאות על אנשי מס-ההכנסה. שנית, במידה שידרשו הצהרות, תמיד תהיה הנעיה איזו הכנסה באה ממשכורת ואיזו ממקור אחר. תוך ביצוע חוקי הגמלאות האחרים הוברר שלעתיים קרובות מתעורר ספק בקשר להכנסתו של אדם, וקשה לקבוע מבחן אובייקטיבי לגובה הגמלא, אלא אם אתה אוטר שרק הכנסה ממשכורת ממקורות מסוימים. לכן, גם ביתר חוקי הגמלאות הציעה הממשלה שהדבר הזה יהיה נובע רק למי מקבל משכורת מאוצר המדינה או מקופת ציבורית אחרת.

ש. בנה:

בדרך כלל הדאגה בשעת חקיקת חוקים כאלה היא לכך שהחוק יהיה, עד כמה שהדבר ניתן, אוטומטי. נראה לי שאין מדינה בעולם שהגמלאות של צרי הפרלמנט תהיינה תלויות בהכנסתם. אני מבין מילוי קיבלנו את גישתו של היועץ המשפטי. אבל אם אין מקבלים אותה, אין גם כל הצדקה לעבור לקיצוניות שניה ולעשות סחברי הכנסת יוצא מן הכלל. אני מציע, על-כן, או לקבל את הצעת היועץ המשפטי, או להשאיר את הברוט הקיים, שהוא זהה בכל יתר חוקי הגמלאות.

א. אלטמן:

הצעתו של היועץ המשפטי נראית לי כהגיונית ביותר. לחבר-כנסת יש זכויות מסוימות, מדוע נבטל אותן טענה שהוא חדל להיות חבר-כנסת?

אינני מקבל גם את ההשוואות עם פרלמנטים אחרים. אם אנו רוצים לעשות השוואות, עלינו לעשותן עם גמלאות הניתנות מצדנו כאן בארץ, והן הרבה יותר גבוהות מאשר בפרלמנטים אחרים. במשטר שלנו לא קל כל כך לחבר-כנסת להבחר כמה וכמה פעמים, ולהגיע ל-16 שנות כהונה, כדי שהוא יוכל לקבל את ה-20% לפי 4% לשנה. אם אחר-כנסת עושב את הכנסת אחרי 6 שנים הוא מקבל רק 24% ועל כן אינני מבין על מה הדיון כאן.

אני מציע לקבל את הצעתו של היועץ המשפטי ולבטל את הסעיף הזה

ד. נצר:

אני רואה את הגמלה כחלק מסכרו של אדם הבא להנטיח לו קיום מינימלי במקרה שאינו עובד. ומתוך גישה זו אני רוצה לבדוק את הנתונים שלנו ביחס לגמלאות של חברי-הכנסת.

עלינו לזכור שיש לחבר-הכנסת החסיבות מסוימות, וגם לפני הכנסת אין הוא חפשי לעשות כפי שהוא רוצה: הוא אינו יכול להחליט מתי הוא יכנס לכנסת והוא אינו יכול להחליט מתי יפרוש מן הכנסת. לכן, אנחנו צריכים להנטיח את חבר-הכנסת, ששרת את הציבור, כדי שיהיה לו קיום מינימלי.

כאשר מחוקקים חוק, כל חוק, פוגע במשהו או מעדיף מישהו. לא נוכל להגיע לשוויון אבסולוטי בחוקים. גם איננו יכולים להגביל את מי שצריך להיות חבר-כנסת ולאמר שרק מי שיש לו הכנסה משלו יכול להיות חבר-כנסת. כך גם איננו יכולים להפלות בין חברי-הכנסת כאשר אנחנו מדברים על גמלה.

עלינו לראות את מצבו של חבר-הכנסת שפורש מן הכנסת אחרי 6 שנים והוא עדיין בגיל קרוב ל-40. אין זה קל כל כך לחבר-כנסת שהיה שכיר לחזור לעבודה שכירה. יש מניעים רבים גם מצדו וגם מצד אלה שצריכים לקבלו לעבודה. גם לאדם שהיה בעל מקצוע ונותק מעבודתו במשך שנות כהונתו בכנסת לא קל לחזור למקצועו. נכון שיש גם מקרים יוצאים מן הכלל, אבל איננו מדברים על היוצא מן הכלל, אלא על הכלל. עלינו גם לזכור שבמידה שחבר-הכנסת הוא צעיר, עליו גם לקיים משפחה ולפרנסה.

דובר כאן על הכנסות אחרות. אינני חושבת שיש אפשרות לבדוק הכנסות אחרות. אנו רוצים שבכנסת ישבו נציגי משקים, נציגי החקלאות ונציגי תעשייה. למה נגביל אותם? במידה שיש לו לאדם הכנסות נוספות הוא משלם מס-הכנסה והכנסתו מן הגמלאות תוקח בחשבון. אם הכנסתו היא גדולה, הוא יחזיר את המגיע למדינה, בדרך של מס-הכנסה.

לדעתי החישוב של הגמלאות צריך להיות חישוב אוטומטי. אם אדם מקבל משרה במשכורת שלמה, החישוב הוא כשל עובד המדינה, אבל הכנסתו מסשכורתו ומן הגמלאות יחד לא תעלה על משכורת חבר-הכנסת אותה שעה.

ב. ניר:

אני רואה שיש כאן שתי דעות קיצוניות: של ח'ה"כ שוקן ושל היועץ המשפטי. אינני יודע מדוע לא נלך בדרך הביניים, שהיא הפשוטה ביותר. כאשר חוקקנו את חוק שכר חברי-הכנסת אסרנו שאסור לחבר-הכנסת לקבל משכורת שניה מאיזה מקום עבודה אחר. אבל אסרנו שאיננו מתערבים בכך אם יש לו הכנסה מביית-הפרנסה או ממניות. כך אנו צריכים לנהוג גם לגבי הגמלאות. אלא שכנוע לגמלאות אנו משאירים למי שהיה חבר-כנסת זכות, שלא היתה לו בהיות חבר-כנסת: הוא רשאי לקבל משכורת מסקום אחר, אלא שאין הוא יכול בסופו של דבר לקבל יותר ממקבל חבר-כנסת אותה שעה. על-כן, אני מציע לכתוב "כל משכורת", לא חשוב מאיזו קופה.

א. אלטמן:

אני רואה שיש כאן מגמה להחמיק בכל סעיף שונים עליו. כל אחד יודע שמכירתו של חבר-הכנסת אינה מאפשרת לו להתעשר, וכאשר אנו מדברים על גמלאות, עלינו לקחת בחשבון את אותו חבר-כנסת החי רק על משכורתו בכנסת, והוא בעל משפחה.

ושוב אני חוזר לענין ההשוואות עם פרלמנטים אחרים. עלינו לזכור שהפרלמנטים האחרים קיימים כבר מאות או עשרות בשנים, ואילו אנו קיימים רק 10 שנים. אבל לעומת זאת, כמעט כל מי שמגיע לכנסת, מגיע אליה לאחר שנים רבות של עבודה ציבורית, מהפכות, פוגרומים, ישיבה במחנות הסגר ובניית-הכלא, ולפני קום המדינה בוועד הלאומי וכו'. כל אלה השאירו סימניהם על חברי-הכנסת. ואין בענין זה להשוות כלל פעילות ציבורית של האחרים לפעילות ציבורית יהודית. מדברים כאן על גיל 55, אבל עלינו לזכור שזו לא התחלה של פעילות, אלא היא הפעילות הציבורית. כמה מחברי-הכנסת יהיה מסוגלים לחזור, אחרי פרישתם מן הכנסת, לעבודה תקינה במקום אחר? ייתכן שייבחרו כמה וכמה חברי-כנסת צעירים, אבל אלה יהיו שוב היוצאים מן הכלל, וגם אצלם זה היא הפעילות הציבורית. אם הכנסתם היא גדולה, יטפל בכך משרד מס-ההכנסה.

לכן, נראית לי הצעתו של היועץ המשפטי כהגיונית ביותר. ואני מציע למחוק את הסעיף הזה.

ג. שוקן:

אני רוצה שוב לחזור על מה שאמרתי. עברתי על החומר שהועמד לרשותנו. אני רואה שבבריטניה בכלל אין גמלאות, והן יכולות להשתלם אך ורק במקרה של צורך לחברים ששרתו תקופה מסוימת בבית-הנבחרים. גם באיטליה אין גמלאות. יש הגבלה של גיל בדנמרק - 65 שנה, ובבלגיה 55 שנה. בצרפת הגיל המגביל הוא 50 שנה ובהולנד אין על הגבלה. בצרפת ושכדיה גם כן אין הגבלה. מלבד זאת יש הגבלות של השתתפות מינימאלית בבית-הנבחרים: בבלגיה 10 שנים, בצרפת 5 שנים. ברוב הארצות תקופת הכהונה היא יותר ארוכה מזו שאנחנו הנחנו.

איננו צריכים להתעלם מזה, איננו חיים בחלל ריק. אנו צריכים לקבל את ההגבלה של גיל מינימום שבו מתחילה הגמלא. אני הייתי מציע גיל 55, אבל אני מוכן להתפשר על גיל 50. באיזה מקום עבודה אחר זכאי אדם אחרי 10 או 6 או 5 שנים לגמלא? אני מכיר עובדי מוסדות לאומיים העובדים 25 ו-26 שנה והם ממשיכים לעבוד עוד שלוש או ארבע שנים כדי להגיע לגיל הגמלא. אם לא ננהג כך, יעשה הדבר רושם קשה מאד בציבור. לפני שבועיים נכנס לכנסת חבר חדש בגיל 32, אם הוא יהיה בכנסת 10 שנים ויפרוש בגיל 42 שנים, לפי הצעתנו יקבל 50% של המשכורת. אינני חושב שהחלטה כזאת תעלה את קרנם של חברי-הכנסת בציבור.

לנקודה השניה, איננו צריכים ליצור מצב כזה שהמדינה לא תוכל לקבל מוטחה שהיה בכנסת, והתמחה בשטח מסוים, משום שלא כדאי יהיה לא לעבוד בשביל הממשלה. מדוע ליצור מצב שבו תהיה לו סיבה מיוחדת לא להיות עובד מדינה, מפני שברגע זה הוא טרע את מצבו הכלכלי, ויותר כדאי לו לעבוד במקום פרטי? אני מתאר לי ששרות מסך תקופה מסוימת בכנסת יכולה להכשיר אדם לכך שיוכל למלא תפקיד יעיל בשרות המדינה.

אחת משתי אלו: או שמקבלים את הצעתו של היועץ המשפטי שאין מתחשבים בהכנסה מאיזה מקור שהוא, או שמתחשבים, ואז דין הכנסה מקופת המדינה כדין הכנסה מכל מקור אחר.

א. רזיאל-נאור:

עד כאן דיברו על חברי-כנסת שפרשים מן הכנסת ועובדים לשרות המדינה, אבל יש מקרים שחבר-כנסת לאחר שהוא פורש מן הכנסת מגיע למצב כזה שהוא צריך לחפש יום עבודה בבית-חרושת, אם כי אין זה אסון אם הוא עובד בבית-חרושת. אבל בכל זאת אין לראות את המצב כולו מנקודת ראות של עליה, כי יש גם מקרים של ירידה. מדוע לא נאפשר לחבר-כנסת שהגיע לגיל גמלא, לשבת במנוחה בביתו ולקדוה ספרים? למה לנו להגביל את עצמנו בחוק הזה בענין של הכנסה צדדית שיש לו מאיזה מקור שהוא. צריך לזכור שאפשר גם להרע את המצב ולא רק להיטיב אותו.

ע. איכילוב:
כשם שאיננו מבדילים במתן השכר בין חברי-כנסת היושבים בכנסת שלושה ימים ועובדים ביתר הימים בקשר לתפקידם בכנסת, לבין חברי-כנסת היושבים בכנסת רק יום או יום וחצי ובזה גוסרים את עבודתם, כך לא נוכל להבדיל גם כאן.

אין כל סיבוך בהחלטה שאין מבדילים בין חבר-כנסת לחבר-כנסת בשעת קבלת הגמלא. כיום אין כבר סוד בהכנסתו של אדם החייבת במס. הערכה זו יכולה לשמש בסיס גם לעניינינו-אנו. אבל אנו סוכן גם לקבל את הנוסח של "פרש ממסלח-ית".

אני גם מצטרף לדבריו של הה"כ אלסמן שאין להשוות כלל פעילות ציבורית יהודית עם פעילות ועבודה בפרלמנטים אחרים. כולנו יודעים שחברי-הכנסת אינם שובתים ממלאכתם בשבתות, ומה עמוס אצלם היום הזה, בו הם מרצים ונואמים במקומות שונים.

אני מניח שתהיה תגובה בציבור כאשר נקבל את החוק הזה, אך אינני חושב שיהיה שוני בתגובה, אם נקבל את החוק בנוסח זה או אחר. התגובה בציבור תהיה אותה התגובה.

ד. נצר:
לי ברור שיש לקבוע גיל מינימום לקבלת הגמלא. אינני מתארת לי שאדם ירצה לקבל גמלא כדי לחיות ללא עבודה. הצד הפסיכולוגי בענין עבודה או סוטר-עבודה הוא גורם מכריע בענין זה. אינני חוששת כלל שאדם שיקבל גמלא בגיל 50 לא ירצה לעבוד משום שלא כדאי לא.

אני מציעה שיקחו בחשבון את משכורתו של מי שהיה חבר-כנסת מכל קופה שהיא ולא רק מקופת האוצר, לצורך ההשוואה עם משכורתו של חבר-כנסת אותה שעה.

פיו"ר ב. אזניה:
אני מוכרח לחלק את הדברים האלה לשניים ולסכם את הסעיף הזה. דעתי הפרינציפיונית היא אחרת מזו שאני מציע בתור פשרה. דעתי הפרינציפיונית אינה כדעת היועץ המשפטי ואינה כדעת החברים שדיברו כאן, ואגיד גם מדוע.

אין דומה השוני בין חברים בכנסת שמתרה להם הכנסה מאיזה מקור שהוא ומשכורת אסורה להם, לשונה שהתהווה בענין הגמלאות. אנחנו כאן הסתבכנו, לפי דעתי, על-ידי זה שאסרנו עבודה שכירה מחוץ לכנסת. נכון שלא יכולנו לאמר שחבר-כנסת יגיד "אני בכלל לא מקבל משכורת". כאשר חבר כנסת מקבל משכורת - בין אם יש לו הכנסה גדולה ובין אם אין לו שום הכנסה אחרת - אין לנו מנוס מזה. אבל לעומת זאת, כאשר הוא מקבל גמלאות יש לנו מנוס מזה. מדוע אני צריך לתת את אותן 200 הליירות לאדם שיש לו הכנסה? זה לא נכון שבציבור לא יבחינו בענין זה, כי יש לזה רגישות מיוחדת לצבירת הכנסות ממקורות שונים. אין לי שום ספק בדבר שזה יהיה ענין סוציאלי. ידאו ויצביעו שאנשים אלה יש להם הכנסה אבל יש להם גם גמלאה מיוחדת מפני שפעם היו חברי-כנסת. בעיני הענין תמוה.

אני יוצא מתוך הנחה שהועלתה בראשית הוויכוח הזה, שגם יש 90 חברי כנסת שאינם זקוקים ו-30 חברי-כנסת שכן זקוקים, למען ה-30 צריך לחוקק את החוק הזה. זה נכון. אבל אני צריך לזכות את ה-90 בגלל ה-30. אנחנו מחוקקים חוק בשביל ה-30 ונזכה את ה-90 בדבר שאינו מגיע להם - לא מבחינת מעמדם בכנסת, אלא מפני שאינם זקוקים לכך?

מכיון שאינני חושב שדעתם של חברי-הכנסת איכילוב ושוקן ודעתי יקבלו רוב, עלינו לפצוא דרך להדבר בינינו. (ע. איכילוב: חשוב שלא נבוא בענין זה בהסתייגויות לכנסת). כדרך ביניים אני מציע שנבטל כאן את האבחנה בין קופה ציבורית ולא קופה ציבורית ככל משכורת. אבחנה זו אין לה שום שחר. ואתן לכם דוגמא: חבר קיבוץ שהוא מורה ימשיך להיות מורה ויקבל משכורת מקופת המדינה, ואילו חבר קיבוץ שני, ימשיך להיות עובד אדמה לא יקבל משכורת מקופת המדינה. אינני רואה אפשרות להבחין בין השניים, כי שניהם מקבלים מאותו העם היהודי.

ד. נצר:
חבר קיבוץ שחזר למשקו ואינו מקבל משכורת, מקבל גימלא או לא?

יו"ר ב. אזניה: חבר קיבוץ חייב לתרום לקיבוץ את עבודתו, כמו שכל חבר חייב לקיים את משפחתו. אם יש לו יכולת תרומה ויבוצו מחוץ, מסקום אחר, הוא לא צריך לקבל פנסיה.

בנה: בסעיף הזה לא מדובר כלל על זה שלא מקבלים, אלא מדובר על השוואה עם משכורת חבר-הכנסת אותה שעה, כדי לא יקבלו מקופת המדינה יותר כסף משהיו מקבלים, אילו המשיכו להיות חברי-כנסת.

היו"ר ב. אזניה: אני טוען שעלינו לקבל את סעיף 7 במשותף, ולא נכחין בין מקור הקופה הציבורית. נגיד שיש לו הכנסה משכר עבודה, כי לפי דעתי זה מוצדק ובוזא צריכה להיות אבחה.

בערוך הצבעה נסיונית בענין זה.

א. אלטמן: יש הצעה בכלל למחוק את הסעיף הזה.

א. וילנסקה: אינני חושבת שזה הוגן שחברי-הכנסת יקבעו לעצמם נוהג אחר מזה המקובל בכל חוקי הגמלאות. בכל החוקים האלה מפחיתים את הגמלא.

היו"ר ב. אזניה: גם בחוקי גמלאות אחרים אין דבר כזה. בחוק גמלאות של עובדי המדינה יש דבר כזה רק אם הוא מקבל משכורת מקופת המדינה. אם אנחנו נעשה כך, יהיה בזה משום חידוש.

ש. בנה: אני מציע לדחות את ההצבעה לישיבה הבאה.

היו"ר ב. אזניה: אני מסכים. אבל אני מבקש שעכשיו נצביע על הגבלה בגיל, ואני מציע שהגיל יהיה 50 שנה. ז"א שכל הזכויות של חבר-כנסת תופסקנה - לא תתכסלנה - עד הגיעו לגיל 50, אם פרש לפני כן מן הכנסת.

ג. שוקן: אני מציע שהגיל יהיה 55 שנה, וחבר כנסת שפורש לפני כן מקבל פיצויים בגובה של משכורת אחת לכל שנת כהונה.

היו"ר ב. אזניה: קודם כל נחליט שהוא מקבל גמלא מגיל מסוים. אח"כ נדבר על הענין השני.

ש. בנה: בישיבה הקודמת שאלתי מה דינו של אותו חבר-כנסת שפורש מן הכנסת בטרם הגיע לגיל גמלא - בין אם כיהן מספר שנים כפי שנקבע בחוק הגמלאות ובין אם לא כיהן מספר שנים כזה. עלינו לזכור שאנחנו הצענו לבטל את התוספת המיוחדת לחברי-הכנסת. ואני מציע לשנות את ההחלטה שהוועדה קיבלה בדבר הזכות לקבלת גמלא אחרי 4 שנים, אם אדם הוא מעל לגיל 60. אני יוצא מתוך הנחה שאין להסתפק בתקופת כהונה בכנסת אחת.

היו"ר ב. אזניה: אני בעד הגבלה של גיל ומבקש שנקבל את דרך הניבונים, שהיא לפי הצעתי בגיל 50 שנה. אבל עלינו להחליט גם מה דינו של חבר-כנסת הפורש מן הכנסת בגיל 40. האם עליו לחכות 10 שנים, או שהוא מקבל משהו? לדעתי הוא צריך לקבל את ה-11% שביטלנו, בעד השנים שלא יקבל בשבילן גמלא.

א. אלטמן: אם אנו קובעים גיל 50 שנה כמינימום, לדעתי עלינו לשנות את ה-4% ו-6% שהחלטנו עליהם בהצעה זו.

ז. שר: אם אתם קובעים שאדם מקבל פיצויים, כפי שקוראים לזה, אחרי תקופת כהונה באכנסת, מבלי להגיע לגיל גמלא, אתם חוסמים בפניו את הדרך, אם הוא ייבחר שנית, אחרי תקופה מסוימת, לצדף את השנים הראשונות שבהן כיהן בכנסת, לחשבון הכללי של השנים שבשבילן הוא מקבל גמלא. יש גם אפשרות שהם יחזירו חזרה את המענק שקיבלו, או שלא יחזרו להם אותו מיד, אלא יחזרו תקופה מסוימת, לפני שיתנו להם את התשלום של 11%.

היו"ר ב. אזניה:

אנו מסכימים לכך שעד גיל 50 אין חבר-הכנסת זכאי לגמלא. נשאלת השאלה, אם חבר-כנסת פורש בגיל 42 ואינו זכאי עדיין לגמלא, האם זכותו לגמלא קמה לתחיה בהגיעו לגיל 50 או לא? אם אינה קמה לתחיה, מה הוא מקבל במקום הפנסיה על יסוד זה היה בכנסת רק 4 שנים.

ש. בבה:

הכוונה לא היתה לשמור את זכותו לפנסיה לעולם ועד, גם אם עזב את הכנסת לפני שהגיע לגיל הפנסיה. ההנחה היתה שיש חברי-כנסת שמגיעים לגיל פנסיה ומקבלים אותה, ויש חברי כנסת שאינם זכאים לגמלא ומקבלים במקומה 11%, שהיו מקבלים אילו לא נתקבל חוק הגמלאות. נשאר רק הבעיה של רציפות. נניח שלאחר תקופה מסוימת, מי שהיה חבר-כנסת נבחר שנית לכנסת והוא צריך להתחיל מחדש את מנין השנים לחשבון הגמלא - האם הוא רשאי להחזיר את הכסף שקיבל כדי שאפשר יהיה לקחת בחשבון את השנים האלו לצורך הגמלא או לא? ייתכן שאפשר לקבל דרך זו, ואז דינו כדין כל חבר-כנסת אחר המגיע לגיל גמלא.

היו"ר ב. אזניה:

אני מזהיר מפני החלטה על החזרת ה-11%.

א. רוזנאל-נאור:

חוץ מן הצד הכספי יש גם צד ציבורי. כבר העליתי שאלה זו בישיבה הקודמת. אם ימצאו ברשימות של המפלגות חברים שהם על סף הפנסיה, הם לא יואלפו כדי שלא לאבד את זכותם לפנסיה, והם ישארו בכנסת. אם קובעים שמגיל 50 שנה מקבלים פנסיה ולפני כן מקבלים פיצויים, מבטלים את כל ערכה של הגבלת הגיל.

ג. ניר:

אנו מסכימים ענין פשוט מאד. אם אדם עזב את הכנסת לאחר 10 שנות כהונה, מבלי להגיע לגיל פנסיה, הוא יקבל 13% וכזה מסתיים החשבון. כל ענין הזות האנשים ברשימות של המפלגות אינו בוגע לנו ולא אנו נוכל לפתור אותו.

אני מתנגד לעקרון של החזרת ה-11% שיקבל חבר כנסת שפרש מן הכנסת לפני הגיעו לגיל גמלא.

אני מנסה לסכם:

1. אין מקבלים גמלא לפני גיל 50, אלא אם יש מצב בריאות שאינו מאפשר עבודה;

2. אין הזכות לגמלא קמה לתחיה כאשר מגיעים לגיל 50;

3. חבר-כנסת הפורש מן הכנסת בטרם הגיעו לגיל 50, יקבל 11% פעם מספר השנים שניהן בכנסת, ואין הוא רשאי להחזיר את הסכום הזה, אם הוא נבחר שנית לכנסת, לאחר תקופה מסוימת.

אני מאמין שנקבל את הסיכום הזה, אם כי נשארת בעיית השוליים של חברי-כנסת העוזב את הכנסת בגיל 49.

ש. בבה:

אני מציע שוועדת הערעורים שתקבע בחוק תספל במקרים היוצאים מן הכלל בהם לא יוכל חבר-כנסת הפורש מכהונתו לעבוד, והיא שתקנה לו את הזכות לקבל את הגמלא לפני הגיעו לגיל 50 שנה.

ג. ניר:

כל הזמן דובר על חבר-כנסת שפרשו מן הכנסת בהיותם בחיים. עליכם לקבוע מה דינם של שאירים של מי שאינו זכאי לגמלא.

ג. ניר:

לגביהם יש לנהוג כפי שנוהגים היום, כאשר אין חוק כזה.

היו"ר ב. אזניה:

לגבי השאירים של מי שאיננו זכאי לגמלא ישאר הנוהג כפי שהוא קיים היום, אלא שנכניס אותו לחוק. אני מבקש לעודד כאן שאלה שנשאלתי ע"י חבר-הכנסת גורי: האם "מי שחדל להיות חבר-כנסת", חל רק על מי שלא נחרו בו, או מי שנפטר, או גם על מי שהתפטר? מבקש את היועץ המשפטי לאמר לי מה משמעות "חדל", ואבקש את הוועדה לאמר כיצד היא רואה את פרוש המלה הזאת.

היו"ר ע. ח. כהן:

"חדל" כולל הכל.

היו"ר ב. אזניה:

אני מקבל את דברי היועץ המשפטי שהמלה "חדל" כוללת הכל, ואני מבין שגם הוועדה מקבלת פרוש זה.

ד. שונובת:

היוע"מ ח. כהן:

אני מפנה את תשומת לבה של הוועדה לתקלה שנפלה מאתמול בחוק המשפטים הממשלתיים, לאחר שנתקבלה הסתייגות ולא קיימו את התקנון בענין ההפרדה בין קריאה שניה ושלישית, במקרה כזה. אני מציע שיו"ר ועדת הכנסת יפגש עם יו"ר הוועדות וימסור להם את פרוש התקנון הזה ואת משמעות התקלות שהוא בא למנוע.

היו"ר ב. אזניה:

כתבתי ליו"ר הוועדה והסתייבותי את תשומת לבם לתקנון החדש שנתקבל, לפיו יש להפריד בין הקריאה השניה והשלישית במקרה שמתקבלת הסתייגות, וכי הם יכולים לדרוש קריאה שלישית מידית רק במקרים דחופים יוצאים מן הכלל. אבל יו"ר של הוועדות נחפזים וכבר בהביאם את החוק לכנסת, בטרם נודע אם תתקבל הסתייגות או לא, הם מבקשים לקיים מיד את הקריאה השלישית.

ע. איכילוב:

אני מציע שיו"ר הוועדה עם כמה חברים יפגשו עם יו"ר הוועדות ויטבירו להם את משמעות הסעיף הזה בפרק י"א שנתקנון. בשעתו, כאשר דנו בסעיף זה, הצענו שרק במקרים דחופים ביותר יהיה נציג הממשלה או יו"ר הוועדה רשאי לבקש קיום מיד של הקריאה השלישית. אינני מציע להחליט בענין זה עתה; אני מציע שנדון פעם ונגדיר מה היא הדחיפות, כדי שלא חבר-הכנסת ולא הממשלה יוכלו להחליט שהדבר דחוף בשעה שאיננו דחוף.

היו"ר ב. אזניה:

לא אתמוך בדעתך, אבל אתה רשאי להציע להעמיד את הענין בסדר-היום. אינני מציע ולא אציע לשנות במשהו את הנוסח. מה שנחוץ הוא שיו"ר הוועדות יתרגלו לחכות בבקשתם עד אשר יהיה ידוע אם נתקבלה הסתייגות או לא, ואם תתקבלנה הסתייגויות לבל ימחרו לבקש את הקריאה השלישית.

א. רזיאל-באור:

אני חושבת שהמקרה של אתמול מוכיח שהסעיף הזה בתקנון הוא אבסורדי, מפני שאם מתקבלת הסתייגות משהים את הקריאה השלישית והממשלה יכולה בינתיים לקחת חזרה את החוק או שהוועדה יכולה להתכנס ולשנות את החוק.

היו"ר ב. אזניה:

במקרה שמתקבלת הסתייגות אין הוועדה רשאית להכניס שינויים מהותיים, אלא רק שינויי נוסח הנובעים מן ההסתייגות שנתקבלה. בסעיף זה התכוונו בעיקר למנוע את התקלה, שחבר-הכנסת בדר אף העלה אותה בשאלתה לשר המשפטים, של אי-סאום בחוק, הנגזר ע"י כך שהסתייגות מתקבלת ומקבלים את החוק בקריאה השלישית, מיד לאחר הקריאה השניה, מבלי להכניס את שינויי הנוסח המחוייבים בעקבות ההסתייגות שנתקבלה.

אכתוב שנית ליו"ר הוועדות ויטבירו להם את הענין.